

Solmaz SADIQOVA
Müəllim

GƏNCLƏRİN MİLLİ RUHDA TƏRBIYƏ OLUNMASINDA «HEYDƏR ƏLİYEV: BİBLİOQRAFİK MƏLUMAT KİTABI»NİN ƏHƏMİYYƏTİ

Cəmiyyətin gələcək tərəqqisi bir çox cəhətdən indi gənclərimizə nəyi və necə öyrətməyimizdən asılı olacaqdır.

Biz çalışmalıyıq ki, gənclərimiz Azərbaycan xalqına xas olan mənəvi, milli ənənələr əsasında tərbiyə edilsinlər.

HEYDƏR ƏLİYEV

Şəxsi bibliografiyanın özünəməxsus obyekt müəyyən şəxsin əsərlərindən və onun haqqında ədəbiyyatdan ibarətdir. Birinci halda universal bibliografiyada olduğu kimi bibliografiyaladma obyektlərinin forma əlaməti, yəni məlum şəxsə məxsusluğu əsas götürülür və məzmun həddi həmin müəllifin yazdığı əsərlərdən asılı olur (4, s.105).

Siyasi dövlət xadiminə həsr olunan bibliografik informasiya mənbələri həm də həmin şəxsin dünyagörüşünün, çoxcəhətli, ictimai-siyasi, ideoloji fəaliyyətinin cəmiyyətin inkişafında və dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsində, beynəlxalq iqtisadi, elmi və mədəni əlaqələrin genişlənməsindəki misilsiz rolunun təbliğində və yayılmasında mühüm vasitədir. Nüfuzlu bibliografiyaşünas alimlər bibliografik informasiya nəşrlərinin tarixin ayrı-ayrı mərhələlərində tədqiqatçılar və kitab həvəskarları üçün nadir və qiymətli çap əsərlərinə dair «Qırmızı kitab» rolu oynadığını iddia etməkdə yarılmırlar. Bu baxımdan, Azərbaycan Respublikasının prezidenti, milli dövlətçiliyimizin memarı, dünya şöhrətli siyasi xadim, xalqımızın iftixarı cənab Heydər Əlirza oğlu Əliyevə həsr olunan geniş əhatəli, mükəmməl bibliografik informasiya nəşrləri də cəmiyyətimizin indisi və gələcəyi üçün çox ciddi informasiya qaynağı olaraq onun yaradıcı irsinin araşdırılmasında və öyrənilməsində istiqamətləndirici məşəl rolunu oynaya bilər (11, s.25).

Azərbaycan Respublikasının memarı və qurucusu olan Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri cənab Heydər Əliyevin yeni nəslin tərbiyəsində göstərdiyi misilsiz xidmətlərini və atalıq qayğısını yaddaşlarda daimi yaşatmaq, Azərbaycan gəncliyinə verdiyi dəyərli tövsiyələrini təbliğ etməkdə kitabın rolu çox böyükdür.

Nəşr olunmuş kitablardan biri və demək olar ki, birincisi – müasir Azərbaycan Respublikasının memarı və qurucusu olan Ümummilli Liderimiz cənab Həder Əlirza oğlu Əliyevin 80 illik yubileyi münasibətilə yüksək poliqrafik səviyyədə çap olunmuş bibliografik məlumat kitabıdır.

Bakı Dövlət Universiteti Elmi Şurasının qərarı ilə ilk dəfə olaraq «Dünyanın görkəmli dövlət xadimləri» seriyasından olan bu kitab müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafında və möhkəmləndirilməsində misilsiz rolu olan Heydər Əliyev irsinin bibliografiyaladılması sahəsində atılan ilk addımdır. 434 səhifəlik Azərbaycan dilində, 446 səhifəlik rus dilində, 455 səhifəlik ingilis dilində çap olunmuş bu sanballı bibliografik əsər (7; 8; 9) BDU-nun rektoru, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Abel Məhərrəmovun rəhbərliyi və ümumi redaktəsi ilə nəşr edilmişdir. Kitabın tərtibçi-müəllifləri əməkdar elm xadimi, BDU-nun kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, professor Abuzər Xələfov və bibliografiyaşünaslıq kafedrasının müəllimi, bu sətirlərin müəllifi Solmaz Sadıqovadır.

Kitabın Bakı Dövlət Universitetində təqdimat mərasimi olmuş (7 may 2003-cü il), mərasimdə Azərbaycan Respublikası təhsil naziri Misir Mərdanov Heydər Əliyev irsinə həsr olunmuş belə bir bibliografik vəsaitin ilk dəfə çap olunduğunu qeyd etdi. M.Mərdanov xaricdə olarkən oradakı kitabxanalarda Azərbaycan və onun rəhbəri Heydər Əliyev haqqında çox az kitab olduğunu təəssüf hissi ilə mərasim iştirakçılarının nəzərinə çatdıraraq onu da bildirdi ki, belə bir kitabın xarici ölkə kitabxanalarına göndərilməsi çox vacib və təqdirəlayiqdir.

Elm və təhsil komissiyasının sədri, millət vəkili Ş.Əsgərov Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinə tarixi faktlarla qısa bir nə-

zər salaraq belə şəxsiyyətləri zaman çox nadir hallarda yetişdirdiyini vurğuladı. Söz Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Şurasının sədri V.Çeqiaşviliyə verildi. O, Heydər Əliyev şəxsiyyəti və irsindən söhbət açaraq onu Tanrının Azərbaycan xalqına göndərdiyi dəyərli töhfə kimi qiymətləndirdi.

Millət vəkili Nizami Cəfərov bibliografik məlumat kitabının yaradıcılarının işini yüksək qiymətləndirdi və bu kitabı indiyə qədər Heydər Əliyevə həsr olunmuş bütün kitablardan ən yaxşısı kimi dəyərləndirdi.

Qeyd etmək lazımdır ki, kitab haqqında dövrü mətbuat səhifələrində bu qiymətli vəsaitin əhəmiyyətindən bəhs edən yazılar dərc olunmuşdur (1; 2; 3; 5; 6; 10).

Professor Abel Məhərrəmovun kitaba yazdığı «Azərbaycan intibahının böyük memarı» adlı ön sözdə Heydər Əliyev şəxsiyyəti haqqında obyektiv fikirlər söyləmiş, əsrin təxminən üçdən birini əhatə edən Heydər Əliyev erasını çox yüksək qiymətləndirmişdir (11).

4 hissə, 8 bölmədə qruplaşdırılmış mənbələr xronoloji ardıcılıqla düzülmüşdür.

«Heydər Əliyev şəxsiyyəti» adlandırılan I hissədə Azərbaycan prezidentinin həyat və fəaliyyətinin qısa salnaməsi verilmişdir. Bu müdrik insanın siyasət, iqtisadiyyat, elm, təhsil, mədəniyyət, incəsənət, ədəbiyyat, həmçinin ayrı-ayrı görkəmli şəxsiyyətlər haqqında söylədiyi fikirləri özündə əks etdirən «Heydər Əliyevin fikir dünyasından seçmələr» bölməsində öz əksini tapmışdır. Bibliografik məlumat kitabının II hissəsi «Heydər Əliyevin kitab şəklində nəşr edilmiş əsərləri» adlanır. Sovetlər birliyi dövründə «Azərbaycanın tərəqqisi və inkişafına yönəlmiş siyasət (1969-1990-cı illər)» bölməsində verilmiş kitablara izlədikdə məlum olur ki, hələ o dövrdə, 1977-ci ilin avqustun 27-də Heydər Əliyev Bakının ali məktəb tələbələrinin nümayəndələri ilə Moskvanın, Leninqradın və digər şəhərlərin ali məktəblərində oxuyan azərbaycanlılarla respublikanın fəalları ilə görüşündə nitq söyləmişdir (S.156, mənbə 14). 1978-ci il mayın 18-də Azərbaycan müəllimlərinin VI qurultayındakı nitqi (S.158, mənbə 25); 1979-

cu ilin aprelin 25-də «Fəal həyat mövqeyinin formalaşdırılması: Mənəvi tərbiyənin təcrübəsi və aktual problemləri: Ümumittifaq elmi-praktik konfransda məruzə» (S.159, mənbə 32); 1979-cu il iyulun 17-də «İdeoloji işi və siyasi tərbiyə işini daha da yaxşılaşdırmaq haqqında (S.160, mənbə 33); «Vidənımızın normaları ilə» (S.160, mənbə 35); 1980-ci il mayın 28-də Azərbaycan ali məktəblərinin işini partiyanın yüksək tələbləri səviyyəsinə qaldırmaq: Ali məktəb işçilərinin respublika müşavirəsində nitqi (S.160, mənbə 36); Xalqların dostluğu ədəbiyyatların dostluğudur; Yazıçıların ümumittifaq yaradıcılıq konfransında məruzə (S.161, mənbə 41); 1981-ci il sentyabrın 3-də «Gənclərin birlik, dostluq və əməkdaşlığının möhkəmləndirilməsi, sülh və sosial tərəqqi uğrunda» «Gənclər, inkişaf və sülh» mövzusunda Beynəlxalq gənclər konfransında nitq söyləmişdir (S.163, mənbə 57). Hələ o dövrdə «Qoy ədalət zəfər çalsın» sərəlvhəli kitabı daha çox diqqətə cəlb edir (S.163, mənbə 52).

Gənclərin əmək, əxlaq və ideya siyasi tərbiyəsini hər vasitə ilə gücləndirməli (S.164, mənbə 57) və s. belə mənbələri daha da artırmaq olar.

Müstəqillik yollarında (1991-2003-cü illər) adlanan bölmədə Heydər Əliyevin Azərbaycan, rus və xarici dillərdə nəşr edilmiş kitablarının, əsərlərinin və çoxcildliklərin bibliografik təsviri xronoloji ardıcılıqla öz əksini tapmışdır. Əvvəlcə 10 cildlik əsərlərin («Müstəqilliyimiz əbədidir»), sonra 4 cildlik («Müstəqillik yollarında»), nəhayət 2 cildlik («Müstəqillik yollarında») əsərlərin bibliografik təsviri verilməklə, ayrı-ayrı cildlərin məzmununun açılmasına xüsusi diqqət yetirilmişdir. Bu işə kitabın əhəmiyyətini bir daha artırır.

«Müstəqilliyimiz əbədidir» adlı 10 cildlikdə böyük tarixi şəxsiyyət, dünya şöhrətli siyasi xadim, müdrik xalq rəhbəri Heydər Əliyevin 1993-cü ilin iyunundan sonrakı siyasi fəaliyyətinin salnaməsi olan bu çoxcildlikdə Azərbaycanda son illərdə baş vermiş ictimai-siyasi proseslər, mürəkkəb, çoxşaxəli hadisələr, milli dövlət quruculuğunun ayrı-ayrı mərhələləri və əsasları, bu işdə mövcud ziddiyyətlər və problemlər, daxili və xarici siyasəti-

nin başlıca istiqamətləri dərindən təhlil edilir və bu dövr tarixi-siyasi baxımdan tam obyektivlik və həqiqət meyarları ilə qiymətləndirilir.

Məsələn, YUNİSEF təşkilatında uşaqların həyatı, müdafiəsi və inkişafına dair BMT Bəyannaməsinin imzalanması mərasimində çıxış (27 sentyabr 1994-cü il); Tələbə qəbulu respublikanın həyatında mühüm hadisədir (Ali və orta ixtisas məktəblərinə qəbulla əlaqədar Prezident aparatında keçirilmiş müşavirədə giriş və yekun sözü - 2 avqust 1994-cü il), Mənəvi mənbələrimizdən istifadə edərək gələcəyimizi quracağıq; Təhsilin inkişafında dövlət qayğısı, Müstəqilliyimizi qoruyub saxlamaq üçün xalqımızın milli və mənəvi birliyini təmin etməliyik, Dövlət dili milli-mənəvi sərəvətimizdir və s.

Ayrı-ayrılıqda çap olunmuş əsərlərini nəzərdən keçirdikdə gənclərimizin mənəvi-əxlaqi və vətənpərvərlik tərbiyəsi ilə əlaqədar «Allahın yolunda hamımız bir olaq» (1993), «Azərbaycan xalqının hünəri əbədi yaşayacaqdır» (1995), «Müstəqil Azərbaycan Respublikası Gənclərinin I Forumunda Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyevin nitqi» (1996), «Azərbaycan prezidentinin gənclərlə görüşü (1 fevral 1997-ci il)» (1997), «Biz öz yurdumuza qayıdacağıq: Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyevin Xocalı, Kəlbəcər, Şuşa, Laçın, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonları ictimaiyyəti nümayəndələri ilə görüşlərinin materialları» (1997), «Azərbaycanlıların soyqırımını haqqında» (1998), «Dünya azərbaycanlılarına» (1998), «Dinimiz xalqımızın milli-mənəvi sərəvətidir» (1999), «Ədəbiyyatın yüksək borcu və amalı» (1999), «Yeni Azərbaycan Partiyasının hər bir üzvü dövlətimizin, Azərbaycan prezidentinin siyasətinin həyata keçirilməsində mübariz insan, mübariz əsgər olmalıdır» (1999), «Azərbaycan XXI əsrin və üçüncü minilliyin ayrıcında» (2001), «Yeni Müstəqil Azərbaycan uğrunda!» (2001), «Azərbaycançılıq – birliyimizin əsasıdır» (2002) və s. diqqətimizi cəlb edir.

Tərtibçi-müəlliflərin araşdırmaları nəticəsində məlum olmuşdur ki, 1969-2003-cü illər ərzində H.Əliyevin 209 adda kitabı

nəşr edilmişdir. Onlardan 118-i Azərbaycan, 83-ü rus, qalanları isə müxtəlif xarici dillərdədir. Müstəqillik dövründə Azərbaycan dilində çap olunmuş 50 adda kitabın 16-nı çoxcildli əsərlər təşkil edir.

Bibliografik məlumat kitabının «Heydər Əliyev haqqında ədəbiyyat» adlanan III hissəsində 8 yarım bölmənin verilməsi onun dəyərini daha da artırır. Bu bölmələr: «Böyük həyat yolundan səhifələr», «Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyinin memarıdır», «Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi», «Heydər Əliyev və Azərbaycan Respublikasının neft strategiyası», «Heydər Əliyev irsində Azərbaycan dili və ədəbiyyatı məsələləri», «Heydər Əliyev və Azərbaycanda elm, təhsil, mədəniyyət və incəsənətin inkişafı», «Azərbaycan ədəbiyyatında Heydər Əliyev surəti», «Heydər Əliyev beynəlxalq aləmdə» adlanır ki, bu da gənclərimizin mənəvi-əxlaqi və vətənpərvərlik tərbiyəsində, Heydər Əliyev irsinin öyrənilməsində əhəmiyyətini artırır.

«Böyük həyat yolundan səhifələr» bölməsində cəmi 65 adda: 51 adda Azərbaycan dilində, 9 adda rus dilində, 3 adda ingilis dilində, 2 adda türk dilində;

«Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyinin memarıdır» bölməsində cəmi 95 adda: 80 adda Azərbaycan dilində, 9 adda rus dilində, 4 adda ingilis dilində, 1 adda türk dilində, 1 adda fars dilində;

«Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi» bölməsində 27 adda Azərbaycan dilində;

«Heydər Əliyev və Azərbaycan Respublikasının neft strategiyası» bölməsində cəmi 29 adda: 15 adda Azərbaycan dilində, 6 adda rus dilində, 8 adda ingilis dilində;

«Heydər Əliyev irsində Azərbaycan dili və ədəbiyyatı məsələləri» bölməsində 5 adda Azərbaycan dilində;

«Heydər Əliyev və Azərbaycanda elm, təhsil, mədəniyyət və incəsənətin inkişafı» bölməsində cəmi 26 adda: 25 adda Azərbaycan dilində, 1 adda rus dilində;

«Azərbaycan ədəbiyyatında Heydər Əliyev surəti» bölməsində cəmi 23 adda: 22 ada Azərbaycan dilində, 1 adda türk dilində.

Bu bölmədə Heydər Əliyev haqqında yazılmış şerlər, poemalardan parçalar və ayrı-ayrı şəxslərin ürək sözləri adlanan «Tale ulduzu» adlı kitabın təsviri verilmişdir. Burada 83 nəfər müəllifin əsərlərinin sərlövhləri açılmışdır ki, bu da sahə mütəxəssislərinin informasiya təminatında çox mühüm əhəmiyyətə malikdir (S. 390, mənbə 475).

«Heydər Əliyev beynəlxalq aləmdə» bölməsində cəmi 64 adda: 44 adda Azərbaycan dilində, 11 adda rus dilində, 6 adda ingilis dilində, 1 adda türk dilində, 1 adda gürcü dilində olan ədəbiyyat öz əksini tapmışdır.

IV hissədə verilmiş «Heydər Əliyevin əsərlərinin əlifba göstəricisi» və «Müəlliflərin əlifba göstəricisi» adlı yardımçı göstəricilər biblioqrafik məlumat kitabından istifadəni asanlaşdırır və istənilən ədəbiyyatın tez bir zamanda müəyyənləşdirilməsinə kömək göstərir.

544 mənbəni özündə birləşdirən məlumat kitabında «Dünyanın və Azərbaycanın görkəmli siyasətçiləri, elm və mədəniyyət xadimlərinin Heydər Əliyev haqqında fikirləri»nin də verilməsi diqqətəlayiqdir.

Biblioqrafiyaşünas alim, professor Zöhrab Əliyevin qeyd etdiyi kimi «Heydər Əliyev: Biblioqrafik məlumat kitabı» universal xarakterli biblioqrafik informasiya mənbələri silsiləsinə aiddir. Yəni kitab biblioqrafik informasiya ilə yanaşı, elmi-publisistik informasiyanı da özündə birləşdirir və bu da onun informasiya potensialını gücləndirir (5).

«Ön söz»ün müəllifi professor A.Məhərrəmovun qeyd etdiyi kimi, möhtərəm prezidentimiz haqqında diqqətinizə çatdırılan bu biblioqrafik məlumat kitabı digər analoji nümunələrdən kəskin surətdə fərqlənir. Hər hansı yazıçı, alim, incəsənət xadimindən yazılan biblioqrafiyalardan həmin sahə ilə bilavasitə bağlı olan insanlar istifadə edirlər. Heydər Əliyev haqqında olan bu məlumat kitabı isə hamının istifadə edəcəyi bir topludur. Çünki

möhtərəm prezidentimizin ömür yolu və yaradıcılığı həyatın bütün sferalarını əhatə edir və o, zaman-zaman ədəbiyyatdan ədəbiyyatçı qədər, elmdən alim qədər, sənətdən sənətsünas qədər xəbərdar olan, həm də cəmiyyətin inkişafında roluna görə bu sənət bilicilərindən xeyli irəlində olan şəxsiyyətdir. Odur ki, bu əsər hamının, bütün oxucuların, xüsusən də gənclərin stolüstü kitabına çevriləcək və bundan sonra neçə-neçə nəsillər Heydər Əliyevin zəngin irsindən bəhrələnəcəkdir (11, s. 23).

Yekun olaraq qeyd etmək lazımdır ki, müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafında və möhkəmləndirilməsində misilsiz rolu olan Heydər Əliyev irsinin biblioqrafiyalaşdırılması sahəsində ilk addım olan «Heydər Əliyev: Biblioqrafik məlumat kitabı»nın Azərbaycan, rus və ingilis dillərində elektron diski də hazırlanmışdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Aslan K. Heydər Əliyev irsi maraqla öyrənilir // Azərbaycan. – 2003. – 9 noyabr. – S.2.
2. Azərbaycanın özü kimi əbədi («Heydər Əliyev: Biblioqrafik məlumat kitabı» haqqında) // Bakı Universiteti. – 2003. – 19 dekabr. – S.8.
3. BDU dünya şöhrətli məzmununun yubileyini qeyd etdi / «Heydər Əliyev: Biblioqrafik məlumat kitabı»nın təqdimat mərasimi keçirildi // Bakı Universiteti. – 2003. – 14 iyun. – S.2.
4. Əliyev Z.H. Ümumi biblioqrafiyaşünaslıq: Dərs vəsati. – B.: Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2001. – 145 s.
5. Əliyev Z., İsmayılov N. Azərbaycan biblioqrafiyasını zənginləşdirən dəyərli töhfə: Dünyanın görkəmli dövlət xadimləri // Respublika. – 2003. – 13 iyun. – S.1; 2.
6. Əsədzadə Ü. «Heydər Əliyev: Biblioqrafik məlumat kitabı» / BDU-da prezidentin yubileyi münasibətilə yeni kitab nəşr olunub // Yeni Azərbaycan. – 2003. – 8 may. – S.8.
7. Heydar Aliyev: Biblioqrafik refernce book / Compiled by: A.A.Khalafov, S.A.Sadiqova; Editor and preface A.M.Maharramov. – B.: Baku University Press, 2003. – 455 p.

8. Heydər Əliyev: *Bibliografik məlumat kitabı / Tərt. edənlər: A.A.Xələfov, S.A.Sadıqova; Red. və ön sözün müəllifi A.M.Məhərrəmov. – B.: Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2003. – 434 s.*

9. Гейдар Алиев: *Библиографический справочник / Составители: А.А.Халафов, С.А.Садыгова; Red. и автор выступ. слова А.М.Магerrамов. – Б.: Издательство Бакинского Университета, 2003. – 446s.*

10. Qocayeva A. *Dəyərli töhfə / Heydər Əliyev: Bibliografik məlumat kitabı haqqında // İki sahil. – 2003. – 9 may. – S.5.*

11. Məhərrəmov A.M. *Azərbaycan intibahının böyük memarı // Heydər Əliyev: Bibliografik məlumat kitabı. – B.: Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2003. – S. 5-28.*

Солмаз Садыгова

ЗНАЧЕНИЕ КНИГИ «ГЕЙДАР АЛИЕВ: БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ СПРАВОЧНИК» В ВОСПИТАНИИ МОЛОДЕЖЬ В НАЦИОНАЛЬНОМ ДУХЕ

РЕЗЮМЕ

В статье отмечается значение библиографического справочника, которая издана в высшем полиграфическом уровне к 80-летию общенационального лидера Азербайджана Гейдара Алиева, что впервые это книга из серии «Видные государственные деятели мира» первый шаг в области библиографирования наследие сыгравшего неподобную роль в развитии и в укреплении государство независимого Азербайджана Гейдара Алиева. Говорится о значении этого фундаментального пособия в изучении наследие Гейдара Алиева.